

14 ตุลา ผ่านสายตาศิลปิน

อังคาร กัลยาณพงศ์ จ่าง แซ่ตั้ง ประเทือง เอมเจริญ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
วสันต์ สิทธิเขตต์ มานิต ศรีวานิชภูมิ สุธี คุณาวิชยานนท์

14 ตุลา ผ่านสายตาศิลปิน

โดย...

อังคาร กัลยาณพงศ์

จำง แซ่ตั้ง

ประเทือง เอมเจริญ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

วสันต์ สิทธิเขตต์

มานิต ศรีวานิชภูมิ

สุธี คุณาวิชยานนท์

9-18 ตุลาคม 2546

ณ หอศิลป์จามจุรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท

ฝั่งตรงข้าม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาเขตอุเทนถวาย

Rama IX Art Museum Foundation

(ภาพปกหลัง)

รายละเอียดบางส่วนจากจิตรกรรมภาพเหมือน

โดย จำง แซ่ตั้ง

(ภาพปกหน้า)

รายละเอียดบางส่วนจาก "ธรรม อธรรม"

ผลงานจิตรกรรมของ ประเทือง เอมเจริญ

2516-2517, 230x570 cm.

ถ้อยแถลง

นิทรรศการศิลปกรรม “14 ตุลา ผ่านสายตาศิลปิน” ที่จัดขึ้นโดย สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม นอกเหนือจากจะเป็นการร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญของวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นวันที่ประชาชนทุกหมู่เหล่า รวมทั้งศิลปินและนักเขียน ได้ร่วมกันต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ ศิลปิน กวี นักคิดนักเขียนหลายท่าน ยังได้สร้างสรรค์ผลงานด้านทัศนศิลป์ อีกทั้งข้อเขียนบทกวีขึ้นเป็นจำนวนมากมายในห้วงเวลาดังกล่าว รวมถึงศิลปินรุ่นใหม่ก็ได้รับแรงบันดาลใจ สร้างผลงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในครั้งนั้นไว้ด้วย ผลงานอันทรงคุณค่าที่ปรากฏ ทั้งที่เป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย สื่อผสม และบทกวีนิพนธ์ ทางสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้รวบรวมคัดเลือกบางส่วนมาจัดแสดงในรูปนิทรรศการ พร้อมกับการเปิดเวทีอภิปราย เสวนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักคิด ผู้นำทางสังคม และศิลปินผู้สร้างสรรค์งาน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึก ตลอดจนเห็นความสำคัญในการปกครองประเทศ ภายใต้ระบบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ เหตุการณ์เรื่องราวจาก 14 ตุลาคม 2516 ยังเป็นกรณีศึกษาด้านประวัติศาสตร์ทางสังคมของประเทศเราเอง และหวังว่าประชาชนที่เข้าชมผลงาน จะได้รับรู้ ชื่นชมบรรดาผลงานที่สะท้อนจินตนาการ ความคิด ที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับสังคมและการเมืองอย่างแนบแน่น เพื่อกระตุ้นและสื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงบทบาท ตลอดจนจิตสำนึกของศิลปินที่พึงมีต่อสังคม

ความคาดหวังจากนิทรรศการศิลปกรรม “14 ตุลา ผ่านสายตาศิลปิน” ครั้งนี้ อาจช่วยกระตุ้นประชาชน ผู้เข้าร่วมชมงาน ให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันในความสำคัญของการปกครองประเทศ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังร่วมตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ที่ผู้คนกลุ่มใหญ่ในสังคม ได้ร่วมกันเรียกร้องต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยมาแล้ว

ซึ่งผลงานศิลปะที่ได้นำเสนอในนิทรรศการวาระนี้ ผู้ชมจะได้ร่วมชื่นชมต่อคุณค่าของงานศิลปะอันเป็นที่ต่างก็สะท้อนเรื่องราวทางสังคมและการเมืองของเรา ออกมาอย่างโดดเด่นน่าสนใจ พร้อมๆ ไปกับการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ รวมถึงความรับผิดชอบของศิลปินและประชาชน ที่พึงมีต่อชุมชน...ต่อสังคมของเรา.

ศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ โกษะโยธิน
ผู้อำนวยการ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
กระทรวงวัฒนธรรม

บันทึก ๑๓ ตุลาคม วันมหาหมงคลฤกษ์

๐ ลิปสามตุลาฯวันมหาหมงคลฤกษ์
นำนักศึกษา นิสิตอื่นนานา

เบอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กล้า
มาร่วมพลังหวังทวงรัฐธรรมนูญ ฯ

๐ หญิงใจกล้าแกลวอยู่แถวหน้า
แนวตากิริยาช่างน่าเห็ดทูน

ถื่อธงชาติส่งาปลิวพรายแสงสุริย
ปุนเทวีวิเศษศรีนำโชคชัย ฯ

๐ รongลงมาชายทายธรรมจักร
ใช้เมตตารธรรมคำจุนโลกไป

ถื่อหลักอหิงสาเมตตาวิสุทธิ์ใส
เพื่อชาติไทยสุขเกษมเปรมปรีดี ฯ

๐ ถัดมานิสิตาถื่อร่มใหญ่
เห็ดทูนฉายาามหากษัตริย์ราชินี

แทนฉัตรชัยปกป้องสุริย์ศรี
น้องพี่ดาดาดำนังกัณจรร ฯ

๐ แต่รัฐธรรมนูญหามีไม่
ปล้นสิทธิ์อิสระเสรีรตรอน

เพราะเหล้าร้ายพวกเผด็จการเพิกถอน
เดื่อตรอนสิทธิของพี่น้องไทย ฯ

๐ ลิปสามนาฬิกาพากันเคลื่อนขบวน
ขอพรวังหน้าเกล้าหาญเกรียงไกร

ควรแต่ศฤกษ์วิเศษมงคลสมัย
เพื่อประชาธิปไตยไทยทั้งมวล ฯ

๐ เพื่ออิสระเสรีที่เป็นไทย
ถื่อหิงสาสุภาพแท้อย่างนิ่มนวล

เกียรติศักดิ์ใครอย่าเหยียบยำควรสงวน
ชวนกันทวงรัฐธรรมนูญไทย ฯ

๐ อัยยอ้อมใครเป็นใหญ่เหนือกฎหมาย
สามเผด็จการอันธพาลจงปราชัย

ให้ไทยเป็นทาสอำนาจบาทใหญ่
เร็วไวรู้คำขอขาดบาดตาย ฯ

๐ แสนนินิต นักศึกษามาล้นพัน
ค่อยค่อยรวมร่วมพลังกันมากมาย

ทั้งประชาชนหญิงชายหลากหลาย
มาดุจสายน้ำไหลล้นปฐพี ฯ

๐ แสนนินิตนักศึกษาสง่างาม
ร่วมใจทวงสิทธิ์อิสระเสรี

ทำตามอุดมคติเลิศประเสริฐศรี
เพื่อปวงไทยนี้ไม่มีรัฐธรรมนูญ ฯ

๐ เพื่อปกครองผองพี่น้องทั้งชาติ
รัฐบาลเผด็จการงานปฏิกุล

อย่าเป็นทาสชาติสิทธิเปล่าสูญ
เพิ่มพูนคอร์รัปชันอันฉุญไร ฯ

๑๒ คนนับแสนแสนเพิ่มแน่นับล้าน เต็มลานเวียงราชดำเนินถนนใหญ่
หยุดดอนสุวรีย์ประชาธิปไตย ไทยเริ่มพูดเพื่อไทยในฉบับพลัน ฯ

๑๓ รัฐบาลเผด็จการตุลอำนาจ ไทยทั้งชาติอดทนจนเสียขวัญ
ถนอม ถนงค์ ประภาส ในฉกฉกรรจ์ งดสืบพันธุ์ทางประชาธิปไตย ฯ

๑๔ คำนับมั่นแรผื่นถื่อนเกลื่อนหล้า ชั่วช้าคำอาวุธแรงร้ายใหญ่
 จ้อราษฎ์บังหลวงปล้นชาติไทย กำไรหมื่นล้านสราญครอบครอง ฯ

๑๔ โลกที่ดินบ้าทรัพย์สินเงินทอง   คนองอำนาจบาตรใหญ่พวกพ้อง
กอบโกยผลประโยชน์อย่างเนืองนอง   ผยองใหญ่ไม่กลัวใครในแผ่นดิน ฯ

๑๖ เลี้ยงณรงค์ดิบร้ายให้อันรพาล สร้างบรืวาร ทุจริต อ้ามหิตมหินทร์
พ่อ แม่ ไม่สั่งสอนสามมารหมิพี จึ่งหินชาติอุบาทว์ร้ายจัญไร ฯ

๑๗. ขอรับรองรัฐบาลเผด็จการเต็มที่   คลายคลีอำนาจบาตรใหญ่ได้ไหม
จับสืบสามคนเร่งปล่อยเร็วไว   หวังวันใดจะได้รัฐธรรมนูญ ฯ

๑๘ เป่ล่าสิ้นประภาส ฌนอม ฌรงค์ ประสงค์ปราบเด็ดขาดชีวิตสุญ
 ล่งป่าหวายราบสิบเอ็ดทวิคณ พนรังปิ่นกลฆ่าคนไทย ฯ

๑๘ นครบาล ป พัทธกษัตริราชฐ์   แท้พิทักษ์ประภาส ถนอม มิติใหม่
ภักดีทั้งโคตรนรงค์คือมนต์ชัย   รับคำสั่งไปมาประชาชน ฯ

๒๐ ลวดหนามรถเกราะปืนไอพิน ฤทธิ์ร้ายพร้อมไว้ทุกแห่งหน
มาตรการงานเด็ดขาดคือฆ่าคน สี่มวลงนเช่นเซอร์เชอไป ฯ

๒๑ นิสิต นักศึกษา ประชาชน
ป้อมมหากาฬผ่านฟ้าๆ เร็วไว

๒๒ กระสอบฟืนเฟื่องคอยจับหมา
ฟืนเฟื่องเสื่อหมีเคลียร์พื้นที่ไว้
เตรียมปิดหน้ากะลุงพลาสติกหลาย
รอรับอันตรายจากแก๊สน้ำตา ฯ

^{๒๓} ปกป้องกันศูนย์บัญชาการ
ให้ทหารอำมหิตปลอมตนปณมา
จากบริวารรัฐบาลบาปเวรหนา
คอยแทงฆ่าประชาชนชาติไทย ฯ

๒๔ ป้อมมหากาฬผ่านฟ้าฯ คักดีสิห์ห์   ดั่งนิมิตมิ่งมงคลวิเศษสมัย
มหิทธินามปรามปราบอริพินาศไป   ขบวรชัยนำหน้าพากันจร ๙

๒๔ ตรงหน้าทรวงม้าพระปิยมหาราช ทรงช่วยชาติไทยดับทุกข์เร้าร้อน
พระเลิกลาสดมดแล้วทกนคร โคตรอำมหิต บ่ ห่อนรู้เลย ฯ

๒๖ ประชาชนนับแสนแน่นเมือง
ประภาส ถนอม ณรงค์ จงลงเอย
หนูนั่งเฝ้าแล่นแล้วโลกเหว
ยังเฉยเมยอยู่นั้นจัญไรนัก ฯ

๒๗ ทหารร้ายได้แต่กินนอนสัปพันธุ์
โลภมหันต์เอายศจอมพลสูงศักดิ์
เร็วคืบยศให้ชาติไม่บาปหนัก
ดูด้านจกวิชาฉิบหายทันที ฯ

๒๘ ปฏิบัติตัวเองเลวเหลวเลอะร้าย   สำเร็จความใคร่ทางธรรมบุญผี
งจะสืบพันธุ์อำนาจกาลิ   หนองกลนี้ด้วยข่วยงมงาย ฯ

๒๘ อัจฉริยภาพแห่งทหาร บ่ มี แต่ทำดีด้วยน้ำลายหลากหลาย
วิจัยวิจารณ์ยศทหารทุกทกราย ทำได้ไซ้เลื่อนขั้นกันทุกปี ฯ

๓๐ สงครามรบใครชนะที่ไหนแล้ว
หรือรบคอร์รัปชั่นอันกาลี

๑๑ ประเทศเป็นบ้านทหารเป็นปลวก   ผนวกตำรวจด้วยช่วยอำมหิตหาญ
โปรโตชวนรชชกตักดาน   สราญอย่าไล่พระเวสสันดร ฯ

๓๒ ควรถอยศรित्रพย์สินเงินทอง
สยามานสติเพื่อขลังสังวรณั

ป้าวร้งก้องโลกว่าวนนุสรณ์
เตือตร้อนทหารโจรโลนปล้นชาติไทย ฯ

๑ เร็วจับพวกอันธพาลบ้านหัว
ถาสีนวนิฆานกล้ำหาญเกรียงไกร

เอาเลือดชั่วล้างเท้าสังเวศสมัย
ใครเหยียบย่ำใจไทยจมสันตติณ ๑

๐ เลิกสอพลอเผด็จการให้เด็ดขาด
ป่าวทุกชีวิตอิสระเสรีปัน

อเนจอนาถไม่มีสัตย์ไม่มีศีล
อุปสรรคฆ่าสิ้นเผด็จการเทอญ ฯ

ଭୂବେଦ

๑๔ ตุลาคม วันมหาปราชาราษฎร์

- ๑ สิบสี่ตุลาฯ วันมหาปราชาราษฎร์ ไทยทั้งชาติร่วมใจจริงยิ่งใหญ่
กัณฑ์อิสรระฯ ประชาธิปไตย อย่าให้ใครใหญ่เหนือรัฐธรรมนูญ ฯ
- ๒ ขับไล่พวกเผด็จการมารทมิฬ ให้สิ้นพวกเหนือกฎหมายสลายสูญ
ชำระล้างจ้อราษฎ์บังหลวงอาตุร พุนทุข์ทเวระอาเพศประลัยไป ฯ
- ๓ ปวงราษฎรมุ่งมาดรักเอกราช หมายถึงชาติอิสรเสรีทุกสมัย
ใครเหนือกฎหมายเหยียบย่ำใจไทย ขับไล่ไปเป็นสวะขยะปฏิฎล ฯ
- ๔ พระเจ้าตากสินฯ สถิตย์ในวิญญาน กล่าวหาญกู้เอกราชอย่าขาดสูญ
ประชาธิปไตยเพื่อไทยสมบูรณ์ รวมศูนย์ดวงใจใสสว่างยุติธรรม ฯ
- ๕ เจลี่ยอำนาจให้ราษฎรทั้งหลาย ได้ชัยสิทธิ์อิสรเสรีเลิศล้ำ
ประชาธิปไตยร่วมใจชี้นำ อำนาจสิทธิ์ขาดมติพิริบสัญญา ฯ
- ๖ ไทยวิจัยวิจารณ์ไทยให้ยุติธรรม แม่นยำแก่นสติปัญญาเก่งกล้า
ถูกต้องทำนองคลองธรรมนำมา มหามโนคติคิดนฤมิตชาติไทย ฯ
- ๗ ให้อารยะอมตะรุ่งเรืองยิ่ง สู้สิ่งอุปสรรคสรรพะภัยแห่งสมัย
ทุกชีวิตเกษมศานตีสุขเสมอไป ขับไล่เผด็จการมารทมิฬสิ้นเทอญ ฯ

ศักราชที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ แรม ๓ ค่ำ เดือน ๙ ปีมะแม

เพียงความเคลื่อนไหว

ชั่วเหยี่ยวกระหยับปีกกลางเปลวแดด
ร้อนที่แผดก็ผ่นเพลาพระเวหา
พอใบไม้ไหวพลกริกกริกมา
ก็รู้ว่าวันนี้มีลมมาก

เพียงกระเพื่อมเลื้อมรับวับวับไหว
ก็รู้ว่าน้ำใสใช้กระจก
เพียงแววตาคู่ไหนหวั่นสะทก
ก็รู้ว่าในหัวอกมีหัวใจ

ไซ้ประตูดังผุกถูกกระซก
เสียงแห่งความทุกข์ยากก็ยิ่งใหญ่
สว่างแวบแปลบพราวมาไรไร
ก็รู้ว่าทางยังพอมี

มือที่กำลังมัดขึ้นจนชุ่มเหงื่อ
ก็ร้อนเลือดเดือดเนื้อถนัดถนี้
กระหืดหอบชวบล้มแต่ละที
ก็ยังดีที่ได้สู้ได้สู้รัส

นิ้วกระดิกกระเดี้ยได้พอให้เห็น
เรียวแรงที่แฝงเร้นก็ปรากฏ
ยอดหญ้าแยงหินแยะหยักระชด
เกียรติยศแห่งหญ้าก็ระยับ

สี่สิบปีเปล่าโล่งตลอดย่าน
สี่สิบล้านไม่เคยเขยื้อนขยับ
ดินเป็นทรายไม้เป็นหินจนหักพับ
ดับและหลับตลอดถ้วนทั้งตาใจ

จาง แซ่ตั้ง
Chang Saetang

เกิด : 1 พฤษภาคม
พ.ศ.2477 (ค.ศ.1934), ธนบุรี
มรณะ : 26 สิงหาคม
พ.ศ.2533 (ค.ศ.1990)
การศึกษา : ศึกษาศิลปะ
ด้วยตนเอง
สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม
-สีน้ำมันบนผ้าใบประมาณ
100 ชิ้น สีน้ำ-สีโปสเตอร์บน
กระดาษ ประมาณ 400 ชิ้น
และงานวาดเส้นด้วยดินสอ
ปากกา หมึกดำบนกระดาษอีก
ประมาณ 1,000 ชิ้น
นอกจากนี้ยังมีผลงานทางด้าน
วรรณกรรม ที่ได้รับการตี
พิมพ์รวมเล่มแล้วราว 16 เล่ม
กับส่วนที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์
ประมาณ 20 เล่ม

Exhibition

- 1957 : "The Thai-Chinese Art Exhibition of Thailand", Bangkok.
1965 : "Tang Chang, his students and children" Art Exhibition, King Kaew Orphanage in Chiangmai Province, a benefit show.
1966 : "Contemporary Artist Invitational show", the 1st contemporary art exhibition initiated organized and participated by leading contemporary artists, at Pathumwan Art Gallery, Bangkok.
1967 : "Thai Contemporary Art Exhibition", Singapore.
" Thai Contemporary Art Exhibition", Malaysia.
"Five Contemporary Artists" the 3rd contemporary art exhibition at Pathumwan Art Gallery, Bangkok.
1968 : "Tang Chang and Children's Art Exhibition", Gallery 20, Bangkok.
1969 : "Invited Artist" invited by the School of Art and crafts (Poh Chang) to participate in its special exhibition of contemporary art, Bangkok.
"Tang Chang and Children's Art Exhibition" the 1st of its series ever staged at Tang Chang's home in Bangkok.
1970 : "Tang Chang and Children's Art Exhibition" the 2nd of its series ever staged at Tang Chang's home in Bangkok.
"Tang Chang : His Art and Poetry" a collection of his selected drawings, paintings and poetry (covering a full decade of accomplishments form 1960-1970) the 3rd of its series exhibition at Tang Chang's home, Bangkok.
"An Introduction to Tang Chang : Poetry, Artist and philosopher", a special exhibition on his contemporary drawings and paintings, poetry and philosophical writings, at the Embassy of the United States of America, Wireless Road, Bangkok.
1971 : "Tang Chang : His Contemporary works, poetry and philosophical writings" the 4th in the series held at his home in Bangkok.
1972 : "Tang Chang, His Students and Children's Art Exhibition" at the foyer of the Warners Theatre, Bangkok.
"Contemporary Poetry" a public recital as invited poet at Kasetsart University, Bangkok.
1973 : "Tang Chang, His Students and Children's Art Exhibition" an open air contemporary art exhibition staged along the footpath around the huge Phramane Ground (Sanam Luang), next to the Royal Grand Palace and the Temple of the Emerald Buddha, Bangkok.
1974 : "Tang Chang and His Children's Art Exhibition" at Suan Kulab College, Bangkok.
"Tang Chang : His Art and Writings", a special exhibit staged at the main auditorium of Thummasat University, Bangkok.
"Tang Chang and His Children's Art Exhibition", an Invitational show organized and sponsored by the Goethe Institute, Bangkok.
1980 : "Mother" a public display of his Writings, and poetry, recital of his concrete poetry, sponsored by the Buddhism Studies club, Thummasat University, Bangkok.
"Thai Chinese-English Poetry Society of Thailand", a special forum of cultural exchange through poetry written in 3 different languages.
"Invited poet" participating in public poetry recital, the National Library, Bangkok.
"Tang Chang : His Concrete Poetry" an invitational show of his concrete poetry, reciting his works to the audience, at Silpakorn University, Bangkok.
1981 : "The 27th National Art Exhibition" participated as an invited Artist, Bangkok.
1985 : "Poetry Recital" at the A.U.A. Auditorium, Bangkok.
Establishment of poet Tang Chang Institute of Modern Art, Bangkok.
"Tang Chang's Retrospective Show (1957-1985) poet Tang Chang Institute of Modern Art, Bangkok.
1991 : "The Power of Truth" by Tang Chang and Pratuang Emcharoen at River City Centre, BKK.
1994 : "Palette of Tang Chang's Inner Mind" Solo Exhibition at Bangkok Gallery, Bangkok.
1995 : "Asian Modernism" on October 28 December 3, The Japan Foundation Forum, Tokyo, organized by The Japan Foundation Asia Center.
1996 : "Asian Modernism" on February 6 March 6, Metropolitan Museum of Manila, Philippines, organized by The Fine Arts Department, Ministry of Education, Thailand, The Japan Foundation, Bangkok.
"Asian Modernism" on May 8 28, The National Gallery, Bangkok, organized by The Fine Arts Department, Ministry of Education, Thailand, The Japan Foundation, Bangkok.
"Asian Modernism" on June-July, Gedung Pameran Seni Rupa, Department Pendidikan dan Kebudayaan, Jakarta, Indonesia, organized by Directorate General for Culture, Ministry of Education and Culture, Republic of Indonesia, The Japan Foundation.
2000 : "Tang Chang The Original The Original Tang Chang" Artists Collection of 400 Selected Self Portraits (1954-1987) The Mercury Art Gallery, Ploenchit, Bangkok.
2001 : "Painting by Tang Chang" Open Arts Space, Silom Road, Bangkok.

เริ่มต้นชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดจันทาราม ต่อด้วยโรงเรียนวัดใหญ่ และชั้นมัธยมที่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ เมื่อครั้งเป็นนักเรียนชั้นประถม ครูมักให้เขาอ่านบทกวีให้เพื่อนร่วมชั้นฟังเสมอ พอจบการเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนพระพรหมเจ้าหลวงอุปถัมภ์เบญจมราชูทิศ ก็ได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2487 (ค.ศ.1944) เพื่อเรียนต่อชั้นมัธยมปลายที่โรงเรียนเพาะช่าง รวม 2 ปี ก่อนจะเข้าเรียนที่ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร มีเพื่อนร่วมรุ่นร่วมชั้นเรียนคือ ไพฑูรย์ สุวรรณภู กับ ประยูร อุลุชาฎะ
ขณะศึกษาอยู่ที่ คณะจิตรกรรมฯ ได้มีโอกาสออกค้นคว้าวิจัยศิลปะไทยโบราณกับ อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ตามเมืองสำคัญ เช่น สุโขทัย ศรีสัชนาลัย อุทยาน เพชรบุรี ฯ

สมัยวัยเยาว์ ตอนอายุ 9 ขวบ ณ โรงเรียน "เบญจมราชูทิศ" จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ.2480 (ค.ศ.1937) ก่อนเกิดเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 บรรดานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งทั้ง 3 ห้อง คือห้อง ม.1 ก. ข. ค ได้มาเรียนวิชาวรรณคดีภายในห้องเดียวกัน คุณครูแพ แสงพลสิทธิ์ เป็นผู้สอนอ่านกวีนิพนธ์เรื่อง สังข์ทอง ตอนตีกลอง ได้บอกกล่าวให้ ด.ช.อังคาร อ่านทำนองเสนาะ "มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวสามลเรืองศรีฯ" เมื่ออ่านไปได้ราวหน้ากว่าๆ ครูรู้สึกชื่นชมและพอใจในน้ำเสียงอันสะท้อนอารมณ์เป็นอย่างมาก ถึงกับตบรางวัลเลี้ยงข้าวแกงเนื้อ และไอศกรีมให้แก่ ด.ช.อังคารเป็นพิเศษแต่ผู้เดียว

นอกจากนี้ ในช่วงเรียนชั้นมัธยมสามัญ ครูประจำชั้น ม.6 คือคุณครูประมวล วิทยานนท์ เคยลงหมายเหตุไว้ในสมุดรายงานทั้ง 3 เทอม ว่า...อังคารเป็นผู้มีจิตใจฝักใฝ่ในวิชาวาดเขียน และรักชอบวิชาวาดเขียนมาก กระทั่งมาเรียนต่อโรงเรียนเพาะช่าง ในกรุงเทพฯ อันเป็นช่วงเวลาที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการแสดงงานนักเรียนที่ "อนุศิลป์นิ" น. ณ ปากน้ำ (นามปากกาของ ประยูร อุลุชาฎะ) เป็นผู้จัดขึ้น คุณครูเฉลิม นาคริทธิ์ ได้กล่าวแนะนำต่อนักเรียนทั้งห้อง ว่ากวีชัยสินี ให้ดูแบบอย่างจากผลงานของอังคาร ซึ่งป้ายสัปดาห์ฉายได้อย่างกล้าหาญชาญชัย
ครั้นเข้าศึกษาต่อใน คณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ช่วงปี พ.ศ.2489 (ค.ศ.1946) ได้รับคำบอกเล่าจาก ปาก อาจารย์สนั่น ศิลการ ว่า...อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ท่านบอกว่า...ดูเส้นสายของอังคารแล้ว บุคคลผู้นี้มีหวิพิเศษ ผิดกับเพื่อนทั้งปวง ทั้งอาจารย์สนั่น ศิลการเอง ก็ชมว่าเส้นสายของอังคารนั้น แปลกประหลาด เป็นผู้มีหวิพิเศษมาก จึงได้ไปช่วยเหลือท่านอาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ ในการคัดลอกรูปจิตรกรรมโบราณ ศึกษาค้นคว้าตามเมืองสำคัญหลากหลายเมือง

Rama IX Art Museum Foundation

คือ...ได้รับรางวัลกวีดีเด่น จากมูลนิธิ "เสถียรโกเศศ-นาคะประทีป" รวมถึงรางวัล "สร้างสรรค์แห่งเอเชีย" หรือรางวัล "ซีไรท์" และรางวัล "ศิลปินแห่งชาติ" เป็นเกียรติแก่ชีวิต อังคารก็รู้สึกว่าร่วลเหล่านั้น "ก็เท่านั้น" เพราะสิ่งจริงแท้ของเกียรติยศล้วนอยู่ในดวงใจของเราเอง เกียรติยศคือโลภกรรม 8 ประการ ดุจหลักวิชาในพุทธศาสนาได้วิจัยวิจารณ์ไว้แล้ว คำของเกียรติยศล้วนสถิตอยู่ในงานศิลปะ ถ้าสามารถปฏิบัติงานถึงขั้นยอดเยี่ยม ศิลปินก็จะเป็นตัวแทนสติปัญญาแห่งสมัย ศิลปินจึงรายนั้น คือป็นแก้วมณีประดับมุกแห่งมนุษยชาติโลก และจักรวาลเป็นที่สุด

ผลงานประภากร้อยแก้วและร้อยกรองของอังคารที่ได้รับการรวบรวมตีพิมพ์เป็นเล่มออกวางจำหน่ายเผยแพร่ มีอยู่มากมาย อาทิ...

- พ.ศ.2507 กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์
พ.ศ.2512 ลำน่านภูกระดัง
พ.ศ.2515 บางบทจากสวนแก้ว
พ.ศ.2521 บางกอกแก้วท่ากวรล หรือ นิราศนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2529 ปณิธานกวี
พ.ศ.2530 หยาดน้ำค้างคือน้ำตาของเวลา
พ.ศ.2542 กวีศรีอยุธยา
จากผลงานดังกล่าวข้างต้น ส่งให้ อังคาร กัลยาณพงศ์ ได้รับรางวัลด้านวรรณศิลป์ที่สำคัญหลายรางวัลดังนี้
พ.ศ.2515 รางวัลกวีดีเด่นของ มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป
พ.ศ.2529 รางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งชาติ (รางวัล SEA WRITES) จากบทกวีรวมเล่ม ปณิธานกวี
พ.ศ.2532 ได้รับเกียรติให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ (กวีนิพนธ์)

นอกเหนือจากการมีผลงานด้านบทกวี วรรณกรรม ร้อยแก้วร้อยกรอง ที่น่าสนใจ ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มากมายแล้ว อังคารยังมีผลงานด้านจิตรกรรมที่โดดเด่น เป็นแนวทางเฉพาะของตัวเอง รวมทั้ง แสดงในนิทรรศการศิลปะสาธารณะต่างๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะภาพเขียนที่แสดงการปาดป้ายวาดภาพทาสีไทย ด้วยเทคนิควาดเขียนที่แม่นยำเรียบคม ผลงานจิตรกรรมของ อังคาร จึงได้รับการซื้อหาไปเก็บสะสมอยู่ตามสถานที่ต่างๆ อาทิ ในอาคารสำนักงานใหญ่ ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

อังคาร กัลยาณพงศ์ สรสสแล้วกับ คุณอนุเรณ มีบุตรธิดารวม 3 คน คือ ภูหลวง อ้อมแก้ว และ วิสาขา

อังคาร กัลยาณพงศ์
Angkarn Kalayanapongsa
ศิลปินแห่งชาติ
สาขาวรรณศิลป์ (กวีนิพนธ์)

เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 13
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2469
(ค.ศ.1926)
จังหวัดนครศรีธรรมราช
บิดาชื่อกำนันเข็บ
มารดาชื่อแม่ขุ่ม
ฝ่ายปู่เป็นช่างทอง
ฝ่ายตาเป็นช่างเขียน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
Naowarat Pongpaiboon

เกิด : อังคารที่ 26 มีนาคม
พ.ศ.2483 (ค.ศ.1940)
อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
ลูกพ่อสมบัติ แม่สมใจ
มีน้องสาว 4 คน คือ นุปลา,
สุมาลย์, สุดารีย์, พจมาน
แต่งงานกับ ประคองกุล
อิศรางกูรฯ
มีลูกสาวกับลูกชายคือ
ประคำกรอง และ แก้วแก้ว

การศึกษา :
ชั้นประถมที่โรงเรียน
วัดบ้านทวน กาญจนบุรี
ชั้นมัธยมที่โรงเรียนวิสุทธิรังษี
กาญจนบุรี

เตรียมอุดมที่โรงเรียน
ทวีธาภิเศก กรุงเทพฯ

ปริญญาตรี นิติศาสตร์
ม.ธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ

ปริญญาดร.กิตติมศักดิ์

ศิลปศาสตรกิตติมศักดิ์ สาขาวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ กาญจนบุรี
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวรรณคดีไทย ม.สงขลานครินทร์
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย ม.ธรรมศาสตร์

รางวัล

- 2516 : "อาทิตย์ถึงจันทร์" ได้รับรางวัลชมเชยจากการประกวดวรรณกรรมของ
ธนาคารกรุงเทพ
2521 : "ชักม้ายมเมือง" ได้รับรางวัลบทกวีดีเด่น จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ
2523 : "เพียงความเคลื่อนไหว" ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรท์)
นอกจากนี้ ยังมีผลงานบทกวีบางชิ้น ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนังสืออ่านประกอบ
การเรียนนอกเวลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ

เกียรติคุณ

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์
รางวัลศรีบูรพา
พระเกียรติทองคำ

ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์รวมเล่ม

ก.เอ๋ย เจ้า ก.ไก่
ข้างคลองคันนายาว
เขียนแผ่นดิน
ครัวทองประศรี...สำหรับแรก
ครัวทองประศรี...สำหรับสอง
คำหยาด
ชักม้ายมเมือง
เชืงดอกไม้
ตากุ้งเรือโยม
พิพสุคนธ์ดนตรีไทย
บั้งข้าวน้อย
ประคำกรอง
ประตลธรรม
แผ้วผานธารน้ำไหล
พอสอนลูก
เพลงขลุ่ยเหนือทุ่งข้าว
เพียงความเคลื่อนไหว
วาริตุรียางค์
สังคายนาทุทธธรรม
สร้อยสายบัว
หนึ่งได้แรงใจ
หยุดสักนิดคิดถึงกันน้อย หมุดหมายที่ 1
ให้เธอ ทั้งหมดเท่าที่มี
อนุทิน 14 ตุลา
อยากจะทำอะไรสักเท่าฟ้า
อาทิตย์ ถึง จันทร์

ชุดเดินทางไกล

เหยียบแผ่นดินหยก
ชอยแท้ เชื้อ เปื้อน
เมียงพม
ถึงเมืองวัน

ชุดลัดเหลี่ยมเจียรใน

เก็บหอมและดอกไม้งาม
ละเลียดในดอกบัว

Rama IX Art Museum Foundation

สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาฯ

"เพื่อความมั่นคงของรัฐ"
จิตรกรรม ชุด ตุลาภัย (2539)
โดย วสันต์ สิทธิเขตต์

KamaTX Art Museum Foundation

(บน)
 "ความฝันสูงกว่าใจ" (2539)
 จิตรกรรมชุด ตุลาสัย
 โดย วสันต์ สิทธิเขตต์

(ขวา)
 จิตรกรรม ภาพเหมือนศิลปิน โดย จ่าง แซ่ตั้ง

(ภาพใหญ่ พับ 4 หน้า กลางเล่ม)
 "ธรรม อธรรม" (2516-2517)
 โดย ประเทือง เอมเจริญ
 ขนาด 230x570 cm

Rama IX Art Museum Foundation